

In Place of Memory

Linda Maria Thompson på Västerbottens museum, Sune Jonsson centrum för dokumentärfotografi

Fotot av den drunknade treåringen Alan Kurdi blev en bild ingen kunde undgå, den sorgligaste av bilder från flyktingströmmen över Medelhavet 2015 och 2016. På Västerbottens museum ser vi just nu fotot av en nästan jämnårig pojke som slumrar i en av Migrationsverkets sängar i en förläggning i Veda i svenska Ådalen 2013.

Linda Maria Thompsons utställning *In Place of Memory* visar oss nya foton från samhällen i Ådalen 2013-2014. Här möter oss hemmastadda ådalsbor, som ser om sina hus, bakar tunnbröd och putsar fönster. I många interiörer och några utomhusvyer ser vi också de som kommit hit med flyktingströmmarna och nu börjat bygga upp en ny tillvaro, i första hand på asylboenden. För oss välkända ortsnamn betitlar porträtten av de nyanlända. Hälledal, Nordansjö, Utansjö.

Thompson är både nyanländ och rotad i Härnösands kommun del av Ådalen. Som barn tillbringade hon somrar hon sina morföräldrar i Högsjö. Men hon har vuxit upp och utbildat sig till fotojournalist i Montana, USA. Nu är hon bosatt i Härnösand. I sökandet efter platser hon minns från sin lyckliga barndom har hon mött de nya ådalsbor, som ofta intar och bebor platser, som andra har lämnat och flyttat ifrån. Hennes nostalgiska fotoresa avbryts redan efter den första bilden där två flickor plockar tussilago i en vägkant i Hälledal. Utställningens bilder får istället sin prägel av de människor som idag håller Ådalen vid liv och som tycks lyckas väl med att motstå samtidens sorger och elände. De skildras upptagna av en vardaglig omsorg gentemot sina barn och sin närmiljö, sina hem och sina bagarstugor. Det är som om Thompson kommit av sig i sökandet efter minnen av det förflutna. Något annat har kommit i dess ställe. De nyanlända beskrivs varken med namn eller ursprung. Men Migrationsverkets standardmöblemang i interiörerna, får oss ändå att se dem som nya och kanske tillfälliga gäster på orten. En bild ger inblick i Migrationsverkets möbellager i Utansjö och säger vilken storskalig bosättning och inflyttning det är fråga om. Thompsons bilder vittnar om ett intensivt pågående arbete med att skapa hemhörighet.

I utställningen kommer jag att tänka på något som sägs av fotokonstnären Jeff Wall, den ene av Vancouvers två Hasselbladspristagare. Wall diskuterar huruvida foton måste visa misär och nöd för att förmedla kritik och väcka motstånd. Han hävdar att även positiva bilder av lycka eller vänskap, bilder om överlevnad, gemenskap och empati kan ingå i en kritisk realism. Utställningens titel talar om minne och ett inledande citat av den amerikanske kritikern Lucy Lippard förstärker uppfattningen om fotografiets relation till minnet och fotots betydelse för att kvarhålla det förlorade och förflutna. Det låter sig sägas och varför komma med invändningar? Men ånyo hör jag Jeff Wall i en intervju tillägga något annat som beskriver fotografiets väsen. Enligt honom har fotografiets skönhet sitt ursprung i det stora kollage som vardagslivet skapar, en kombination av konkreta och specifika saker som kan förenas och göras tillgängliga i en fotografisk bild. Fotografiet förmår fånga och förmedla tillvarons anonyma poesi, skapad av ingen och av alla, påstår Wall.

I Thompsons bilder syns alla bidra till denna vardagens och tillvarons poetiska kollage. I en betydelsefull sådan bild ser vi två personer i en ombonad interiör fylld av ting. Fast de är bortvända förstår vi att hon är den nyanlända medan han är den bofaste. Vi får veta att bildens änkekman är i färd med att erbjuda delar av sitt bohag till den inflyttade

kvinnan. Bilden handlar om tillhörighet i ordets alla bemärkelser. De avfotograferade kvinnor som pustar ut efter tunnbrödbak och stökar i sina kök fortsätter samtidigt putsa på föreställningen om Ådalen som en god hemvist. Det är ingen självklarhet. Den motsatta versionen om en trakt stadd i förfall har länge varit förhärskande. Vad papporna som leker med sina barn eller vilar med dem på bänken vid den isiga Ångermanälven anser är svårt att veta.

Ådalen har dock bevisat sin betydelse som hembygd för många fast de inte bor där längre; Stefan Löfven, Tomas Ledin, Max Book, Dolph Lundgren och Ingrid Thulin för att nämna några. Thompson har däremot kommit tillbaka hit. Goda minnen har varit drivkraft till hennes fotografiska skildring. Men det som övertygar om traktens värde och människors värdighet är bilder som avspeglar nuet.

Text: Margareta Klingberg

Foto: Linda Maria Thompson

Referens: Jeff Wall, Selected Essays and Interviews, The Museum of Modern Art, New York